

KNOWLEDGE MANAGEMENT (KM)

ธนาคารไร้ขีดเคิล

ความหมายของธนาคาร คือ

การนำหลักการของ 4 กิจกรรม มาบูรณาการร่วมกัน ได้แก่

ร้านรับซื้อ
วัสดุ
โซเคิล

ร้านค้าศูนย์
บาท

ธนาคาร
ชยะ

สหกรณ์

วัสดุรีไซเคิล หมายถึง ขยะ ของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ โดยนำมาแปรรูปเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต เช่น แก้ว กระดาษ กระจก เครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะ เป็นต้น

ร้านขายสินค้าที่ไม่ต้องจ่ายเงินในการซื้อขาย สินค้าที่ขายในร้านประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาถูพื้น น้ำยาซักผ้าที่มีส่วนผสมของจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือ ขายสินค้าอุปโภค บริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น น้ำปลา ไข่ ข้าวสาร น้ำตาล เป็นต้น

ธนาคารขยะ

ธนาคารที่รับฝากขยะ

ที่เป็นวัสดุรีไซเคิล โดยมีค่าตอบแทนให้แก่สมาชิกเป็นเงินฝากเพื่อเรียก จ่ายเงินทุกสิ้นเดือน หรือเงินฝากประจำ 6 เดือน ดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อปี

สิทธิ

ระบบสหกรณ์ คือ การนำแนวคิดระบบสหกรณ์เข้ามาบริหารร้านธนาคาร รีไซเคิล ใช้หลักความเป็นสมาชิกโดยสมัครใจ และการช่วยเหลือเกื้อกูลด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการแก่สมาชิกธนาคาร และแบ่งปันไปถึงชุมชนโดยรวม ซึ่งสมาชิกธนาคาร นำขยะรีไซเคิลมาฝากธนาคารขยะ นอกจากจะได้เงินฝากและดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อปีแล้ว สมาชิกธนาคารยังได้สวัสดิการในรูปของเงินช่วยเหลือยาม เกิด แก่ เจ็บ ตาย ส่วนคณะทำงานธนาคาร จะได้รับเงินปันผลทุกสิ้นปี เป็นค่าตอบแทนการทำงาน และสำหรับชุมชน จะได้รับเงินสนับสนุนการประกอบกิจกรรมเพื่อส่วนรวมของชุมชน

ชุมชนได้อะไรจากธนาคาร

มีรายได้	สมาชิกธนาคาร มีรายได้เพิ่มจากการนำขยะมาขาย
มีเงินออม	สร้างนิสัยการออมให้แก่สมาชิกธนาคาร
มีสวัสดิการ	มีสวัสดิการแก่สมาชิกธนาคาร ครอบครัว เกิด แก่ เจ็บ ตาย
มีรายได้สนับสนุนกิจกรรมเพื่อชุมชน	มีการปันรายได้เพื่อกิจกรรมสาธารณประโยชน์แก่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในชุมชน
ชุมชนรู้จักพึ่งตนเองด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	ผ่านคณะทำงานธนาคารที่เป็นตัวแทนของคนในชุมชน
สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น	จากการลดปริมาณขยะในชุมชน ชุมชนมีระเบียบมากขึ้นลดการวางสิ่งของรูกำล้าพื้นที่ส่วนกลาง

วัตถุประสงค์

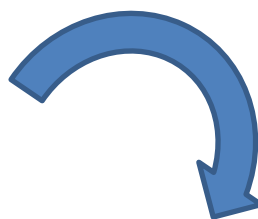
- 1 เพื่อจัดทำชุดองค์ความรู้การบริหารจัดการร้านค้าธนากรณ์ให้เป็นระบบและมีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2 สนับสนุนให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะอย่างรู้คุณค่า ซึ่งเป็นการคัดแยกขยะจากต้นทางที่นำไปสู่การลดปริมาณขยะในชุมชน ตามแนวคิดกระบวนการ Recycle เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่

กระบวนการดำเนินงาน

3. จัดประชุมเพื่อรับสมัคร

คณะทำงานธนาคาร

- ประชุมเพื่อรับสมัครทำงานธนาคาร
- ชี้แจงให้ความรู้ในเรื่องของรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานของธนาคาร
- วางแผนการดำเนินงานที่ประกอบด้วย หน่วยงาน งบประมาณ ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ
- ระดมทุนจากคณะทำงาน เพื่อเริ่มดำเนินการรับซื้อขยะรีไซเคิล จำนวนทุนต่อคนต้องเท่าเทียมกันทุกคน คนละเท่าไร ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละชุมชน ให้อยู่ที่ดุลยพินิจของคณะทำงาน (อาจเริ่มต้นที่ 20-200 บาท หรือมากกว่านั้น)

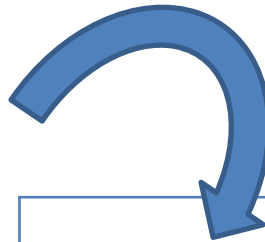
4. ดำเนินการด้านเอกสาร

- จัดทำหนังสือ ถึง คณะกรรมการนิติบุคคลทุกนิติบุคคล และถึงหัวหน้าสำนักงานเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ เพื่อขออนุญาตใช้พื้นที่ในการเปิดร้าน ธนาคาร รวมทั้งขอพื้นที่ในการจัดเก็บขยะรอการคัดแยกและส่งขายให้กับร้านรับซื้อของเก่าที่เป็นภาคีภายนอก

กระบวนการดำเนินงาน

5. ให้ความรู้เรื่องเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานของธนาคาร

- ให้ความรู้ด้านเอกสารขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้คณะทำงานมีความเข้าใจระบบ และขั้นตอนการทำงาน
- เอกสารที่ใช้ในการดำเนินงานธนาคาร ได้แก่
 1. บัญชีหน้างาน
 2. บัญชีรับ-จ่าย
 3. บัญชีคุมสินค้า
 4. บัญชีฝากเพื่อเรียก
 5. บัญชีฝากประจำ 6 เดือน

6. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถของ

กรรมการแต่ละบุคคลประกอบด้วย

1. ประธาน
 2. รองประธาน
 3. เภรัญญิก / ทำบัญชี
 4. ผู้ทำหน้าที่รับซื้อขยะจากชาวชุมชน
 5. ผู้คัดแยกขยะก่อนนำขยะออกขาย
 6. ช่างซ่อมบำรุง เพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อนำกลับมาขายใหม่ในชุมชน เช่น พัดลม
 7. ฝ่ายขนย้ายขยะ เพื่อนำไปจำหน่ายยังร้านรับซื้อของเก่า
- (ส่วนใหญ่ตำแหน่งทั้งหมดนี้ จะมาช่วยกันระดมแรงในวันที่เปิดร้านธนาคารรับซื้อขยะรีไซเคิลจากชุมชน)

กระบวนการดำเนินงาน

7. ประชาสัมพันธ์โครงการธนาคาร

จัดประชาสัมพันธ์โครงการธนาคารให้แก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนทราบอย่างทั่วถึง ทั้งชุมชน ทั้งความหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานและประโยชน์ที่สมาชิกหรือชุมชนจะได้รับ และกำหนดการเปิดตัวร้านธนาคาร ผ่านกิจกรรมดังนี้

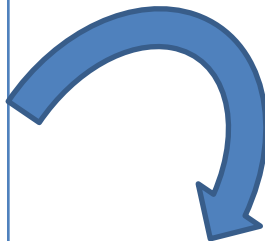
1. แจกเอกสารแผ่นพับแจ้งข่าวสาร รายละเอียดและการเปิดตัวร้านธนาคาร แนบไปกับใบแจ้งหนี้ หรือใบเสร็จรับเงิน ค่าน้ำประปา /ค่าส่วนกลาง/ค่าไฟฟ้า เป็นต้น

2. ประชาสัมพันธ์ด้วยเสียงตามสาย หรือรถประกาศทั่วชุมชน

3. มอบหมายตัวแทนแต่ละตึกช่วยกระจายข่าว

4. ติดแผ่นป้ายประกาศ/ติดบอร์ดตามจุดสำคัญที่มีการสังเกตเห็นได้ง่ายของคนในชุมชน

5. สอดแทรกการประชาสัมพันธ์การเปิดตัวธนาคารในวันที่จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา หรือวันที่จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน

8. ร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมสหราชอาณาจักร

ภาคีเครือข่าย

สิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการดำเนินงาน ร้านธนาคาร คือ

- การมีภาคีเครือข่ายที่เป็นร้านขายของเก่าเพื่อให้ขายสินค้าได้ราคาเพิ่มขึ้นกว่าปกติ

- ภาคีเครือข่ายที่เป็นภาครัฐ ได้แก่ เทศบาล อบต. หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความเห็นสอดคล้องร่วมกันและพร้อมให้การสนับสนุน

กระบวนการดำเนินงาน

9. กำหนดเงื่อนไขในการดำเนินงาน ธนาคาร

- 9.1 กำหนดรูปแบบผลตอบแทนที่หลากหลายเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของสมาชิกธนาคารแต่ละบุคคล เช่น
- จ่ายค่าตอบแทนเป็นเงินสด
 - จ่ายค่าตอบแทนเป็นสินค้าอุปโภค บริโภค หรือสินค้าชุมชน
 - จ่ายค่าตอบแทนเป็นเงินฝากเพื่อเรียกจ่ายเดือน
 - จ่ายค่าตอบแทนเป็นเงินฝากประจำราย 6 เดือน ดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อปี หรือร้อยละ 4 ต่อ 6 เดือน
- 9.2 กำหนดเงื่อนไขการรับสมัครสมาชิกธนาคาร ดังนี้
- ผู้ที่จะเป็นสมาชิก ธนาคารประเภทฝากเพื่อเรียกหรือฝากประจำ 6 เดือน จะต้องนำขยะมาฝากเป็นประจำทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
 - ฝากประจำ 6 เดือน จะได้รับเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคืนในเดือนที่ 6 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อปี หรือร้อยละ 4 ต่อ 6 เดือน
 - ธนาคารจะไม่รับฝากเงินเกิน 6 เดือน เพราะดอกเบี้ยจ่ายจะไม่คุ้มทุนหากฝากเกินเวลาที่กำหนด

9.3 กำหนดประเภทของขยะรีไซเคิลที่จะรับซื้อ ประกอบด้วย

- ประเภทพลาสติก ได้แก่ ขวดน้ำดื่มแบบ ขุ่น แบบใส ขวดนมเปรี้ยว กระถาง ถัง กาละมัง ขวดยา ขวดน้ำมันพืช ขวดน้ำยาซักผ้า/ปรับผ้านุ่ม เป็นต้น
- ประเภทกระดาษ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ กระดาษที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ กระดาษขาวดำ ถูกระดาษ ลังกระดาษ เป็นต้น
- ประเภทแก้ว ได้แก่ ขวดน้ำ ขวดเหล้า แก้วน้ำ จาน ชาม แก้วสีขาวใสจะมีราคาดีที่สุดใน รongลงมาคือสีชา และสีเขียว
- ประเภทโลหะ ได้แก่ เหล็กหล่อ เหล็กหนา เหล็กบาง ทองเหลือง ทองแดง สแตนเลส เป็นต้น
- ประเภทอลูมิเนียม ได้แก่ อลูมิเนียมหนา เช่น อะไหล่รถยนต์/ จักรยานยนต์/ จักรยาน อลูมิเนียมบาง เช่น หม้อ ถาด ชั้นน้ำ ครอบเครื่องดื่ม (ราคาแต่ละชนิดจะขึ้นกับราคาตลาด)

กระบวนการดำเนินงาน

10.เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนเปิด

ดำเนินการร้านธนาคาร

ก่อนถึงวันเปิดดำเนินการร้านธนาคาร ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อม เช่น

- เครื่องชั่งน้ำหนัก
- ป้ายประกาศเงื่อนไขการรับสมัครสมาชิกธนาคาร

- ป้ายประกาศราคารับซื้อวัสดุรีไซเคิลชนิดต่างๆ

- สมุด ปากกา
- บัญชีหน้างาน
- บัญชีรับ-จ่าย
- บัญชีคุมสินค้า
- บัญชีฝากเมื่อเรียก
- บัญชีฝากประจำ 6 เดือน
- เตรียมเงินสดไว้จำนวนหนึ่งเพื่อจ่ายให้ผู้ให้นำขยะมาขายแลกเงินสด
- เตรียมสินค้าเพื่อแลกกับขยะ ในกรณีที่ผู้ขายขยะต้องการสินค้าแทนเงินสดหรือเงินฝาก

11.เปิดตัวร้านธนาคาร

หลังจากที่มีการประชาสัมพันธ์ร้านธนาคารให้แก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนทราบอย่างทั่วถึงทั้งชุมชน และประกาศวันเปิดดำเนินการร้านธนาคารส่วนใหญ่เลือกเปิดทำการวันเสาร์และวันอาทิตย์ของทุกๆ สัปดาห์ เพราะเป็นวันที่ชาวชุมชนส่วนใหญ่หยุดทำงานจึงมีเวลามากพอที่จะนำขยะมาขาย

วันเปิดดำเนินการวันแรกบางชุมชนเปิดตัวน่าสนใจมาก เช่น

- นิมนต์พระชื่อดังมาเทศน์ ให้ชาวชุมชนฟัง โดยขอให้ชาวชุมชนนำขยะมาบริจาคก่อนฟังเทศน์ และตีมูลค่าขยะเป็นเงินนำไปทำบุญ และรับสมัครสมาชิก ธนาคารในวันเดียวกัน
- บางชุมชนทำผ้าป่าขยะ เพื่อนำเงินไปทำบุญ

- บางชุมชนเปิดตัวด้วยการนำขยะรีไซเคิลมาแลกไข่ การเปิดตัวดังกล่าวเป็นการกระตุ้นให้ชาวชุมชนรู้จักคุณค่าของขยะรีไซเคิล หลังจากนั้น จึงนัดหมายสมาชิกให้นำขยะมาขายครั้งต่อไปในวันเสาร์-อาทิตย์

กระบวนการดำเนินงาน

12.กระบวนการรับซื้อขยะ

- ติดป้ายหน้าร้านธนาคารทุกครั้งที่เปิดทำการ
- ติดป้ายราคารับซื้อขยะแต่ละชนิดตามราคาตลาดแต่ละวัน
- ประชาสัมพันธ์หน้าร้านด้วยเสียงตามสาย หรือไมโครโฟน เพื่อกระตุ้นการรับรู้ของสมาชิกชุมชน
- แบ่งหน้าที่ ผู้รับของ/ ผู้ชั่งของ/ ผู้จ่ายเงิน / ผู้จ่ายสินค้า / ผู้บันทึกบัญชี / ผู้บันทึกสมุดรับฝากรายเดือน ราย 6 เดือน
- ให้บันทึกเงินออมให้แก่สมาชิกธนาคารเพื่อให้ถูกต้องเรียบร้อยในวันนั้นๆ โดยถือสมุดคนละเล่มทั้ง ผู้ฝาก และผู้รับฝาก ลงลายมือชื่อรับรองการนำฝากทุกครั้ง เพื่อให้มีหลักฐานตรงกัน

13.การจัดเก็บขยะที่รับซื้อ

- หลังจากปิดงานรับซื้อขยะแต่ละวัน ควรหาสถานที่จัดเก็บขยะให้เป็นที่มิดชิดเรียบร้อย ปลอดภัย เพื่อรอการคัดแยกในวันต่อไป

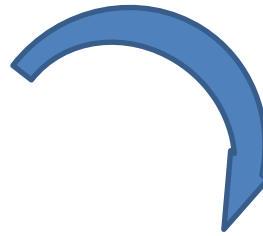

กระบวนการดำเนินงาน

14. การคัดแยกขยะ ก่อนนำส่งขายร้าน

ขายของเก่าภายนอกชุมชน

- หลังจากปิดงานขายในวันอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ วันถัดไปควรคัดแยกขยะออกเป็นแต่ละชนิด เช่น กระดาษขาว กระดาษสี แก้วใส แก้วสี เหล็กหนาเหล็กบาง ขวดใส ขวดขุ่น จัดหมวดหมู่ให้เรียบร้อย เพื่อนำไปขายได้สะดวกรวดเร็ว
- การคัดแยกขยะรีไซเคิลบางชนิดสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่ขยะ เช่น ขวดเครื่องดื่มชูกำลัง ควรแยกส่วนที่เป็นฝาขวดอลูมิเนียมเนียบกับขวดแก้วออกจากกัน แยกขายแต่ละส่วน เพราะอลูมิเนียมเนียบจะมีราคาสูงกว่าขวดแก้ว ขวดน้ำอัดลม หากแยกพลาสติกสีส่วนที่เป็นฝาขวดออกจากขวดน้ำสีใส แยกป้ายพลาสติกข้างขวดออก และแยกขายแต่ละส่วนจะได้ราคาสูงขึ้นกว่าขายรวมกัน
- นำขยะที่คัดแยกเรียบร้อยแล้ว ส่งขายร้านขายของเก่าภายนอกชุมชน เลือกร้านที่ให้ราคาสูง แต่ไม่ควรไกลจากชุมชนมากนัก เพื่อประหยัดต้นทุนค่าขนส่ง

15. การจัดการระบบบัญชี และระบบเงินฝาก

- หลังจากที่มีรายได้จากการขายขยะฝ่ายบัญชี ควรบันทึกรายรับ-รายจ่ายให้เรียบร้อย และปิดประกาศให้สมาชิกธนาคารรับทราบอย่างชัดเจนและขอตรวจสอบได้
- นำเงินรายได้ส่วนที่เหลือจากหักค่าใช้จ่าย นำฝากธนาคารทุกสัปดาห์
- บันทึกเงินออมในสมุดบัญชีเงินฝากของสมาชิกธนาคาร เมื่อครบเดือนจะต้องคิดดอกเบี้ยให้แก่สมาชิก และบันทึกเงินฝากและดอกเบี้ยให้ถูกต้อง
- เมื่อครบ 1 เดือน หากผู้ฝากเมื่อเรียกต้องการถอนเงินฝาก ฝ่ายบัญชีจะต้องส่งมอบเงิน และบันทึกบัญชีให้เรียบร้อย
- เมื่อครบ 6 เดือน สำหรับสมาชิกที่ฝากประจำ ฝ่ายบัญชีจะต้องปิดบัญชีของสมาชิกทุกคน โดยรวมเงินฝากและดอกเบี้ย ร้อยละ 4 ต่อ 6 เดือน จ่ายให้กับสมาชิกให้เรียบร้อย

กระบวนการดำเนินงาน

16. เทคนิคการคัดแยกขยะ

การคัดแยกขยะรีไซเคิลบางชนิด สามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่ขยะ เช่น

- ขวดเครื่องดื่มชูกำลัง ควรแยกส่วนที่เป็นฝาขวด อลูมิเนียมกับขวดแก้วออกจากกัน แยกขายแต่ละส่วน เพราะอลูมิเนียมจะมีราคาสูงกว่าขวดแก้ว และควรแยกกระดาษที่ติดกับฝาขวดออกไปด้วยเพื่อให้เหลือไว้แต่ส่วนที่เป็นอลูมิเนียม

- ขวดน้ำอัดลม หากแยกพลาสติกสีส่วนที่เป็นฝาขวด ออกจากขวดน้ำสีใส แยกป้ายพลาสติกข้างขวดออก และแยกขายแต่ละส่วนจะได้ราคาสูงขึ้นกว่าขายรวมกัน

- แยกขวดพลาสติกขุ่น และพลาสติกใสออกเป็นหมวดหมู่ เพราะขวดพลาสติกขุ่นจะมีราคาสูงกว่าพลาสติกใส

- ขวดพลาสติกประเภทขวดแชมพู ขวดน้ำยาล้างจาน ขวดครีมขวดนม ขวดน้ำยาปรับผ้านุ่ม ขวดน้ำยาล้างห้องน้ำ สามารถขายรวมกันไปได้เลย

- ขวดแก้ว ควรแยกขวดสีแดง กับขวดสีใส เพราะราคาต่างกัน

- กระดาษ ควรแยกกระดาษสีขาว และกระดาษสี เป็นหมวดหมู่ เพราะกระดาษสีขาวมีราคาสูงกว่ากระดาษสี เช่น สมุดนักเรียน ต้องฉีกปกหน้าออกก่อน เหลือแต่ส่วนในที่เป็นกระดาษสีขาว

- แยกกล่องกระดาษ ลังกระดาษ เพราะราคาต่างกัน

- แยกเหล็กหนา เหล็กบาง สแตนเลส อลูมิเนียม

ทองเหลือง ทองแดง เพราะมีราคาต่างกัน

17. ปันรายได้ เพื่อสวัสดิการแก่สมาชิกธนาคาร และ เพื่อสาธารณะประโยชน์ของชุมชน

เมื่อมีกำไรจากการบริหารการเงินของ ธนาคาร ให้ปันกำไรเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ปันกำไร เพื่อจ่ายสวัสดิการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ให้แก่สมาชิกธนาคาร

2. ปันกำไร เพื่อสมทบทุนให้กับนิติบุคคล หรือองค์กรชุมชน ในช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน เช่น ให้ทุนการศึกษาเด็ก เยาวชนของชุมชน จัดน้ำ ขนม อาหาร เลี้ยงเด็กๆ ในชุมชนในวันเด็ก เป็นต้น (สัดส่วนในการปันกำไร ลงสู่สวัสดิการ หรือเพื่อสังคม ขึ้นอยู่กับรายได้ของธนาคารแต่ละแห่ง โดยให้ถือมติของที่ประชุมคณะทำงานเป็นหลักในการปฏิบัติ)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สามารถลดปริมาณขยะรีไซเคิลในชุมชน
2. สมาชิกที่ร่วมโครงการ สามารถลดรายจ่าย โดยการนำขยะมาแลกเปลี่ยนของใช้ หรือแลกเปลี่ยนเงินออม
3. ทำให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม
4. สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วม และมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ภายใต้แนวคิด Eco-Cycle Model (3 R) คือ Reduce ลดปริมาณการใช้ Recycle การนำกลับมาใช้ใหม่ Reuse และการนำมาใช้ซ้ำ

